

Van kerkorgel tot cantate-orkest

Bert Lassing (1940) studeerde orgel en directie aan het conservatorium in Amsterdam bij gerenommeerde musici als Piet Kee, Jan Pasveer en Anton Kersjes. Al op zijn twintigste werd hij aangesteld als organist in de Schinkelkerk in Amsterdam. Vanaf 1970 was hij 35 jaar cantor-organist van de Hervormde Barbarakerk in Culemborg. Die positie bood hem een uitstekende basis om in onze stad een muziekleven op te zetten met orgelconcerten, kooroptredens en cantate-uitvoeringen.

Inmiddels is Bert Lassing al acht jaar met pensioen, maar hij woont nog steeds in het huis vlak naast de kerk, met vrij uitzicht over de kerktuin. Het lijkt een voormalige pastorie, maar is waarschijnlijk ooit een novice-schooltje geweest waar later een verdieping op is gebouwd. Bert Lassing ontvangt mij in zijn muziekkamer, waar onder meer een vleugel en een tweeklaviersporgel staan en overal bladmuziek ligt, een uitstekende plek om hem te interviewen over zijn muzikale leven.

Hoe bent u in Culemborg terecht gekomen?

'In juni 1970 was ik met een vriend, de organist Jan Jongepier, vanuit Amsterdam met de auto onderweg naar de ingebruikname van het orgel in de Stevenskerk in Nijmegen. Toen we Culemborg passeerden zei hij tegen mij: 'Als je een mooi orgel wilt bespelen moet je zien dat je daar terecht komt'. Toen er in september van dat jaar een oproep van de Nederlands-Hervormde Barbarakerk in de krant stond voor een nieuwe organist, heb ik gesolliciteerd. Ik moest voorspelen, samen met twee oudere organisten die beiden hoofddocent aan het conservatorium waren, maar ik als jong broekie van dertig kreeg de baan. Het orgel werd in die tijd gerestaureerd en in 1971 gaf ik een groot concert ter gelegenheid van de ingebruikname.'

Wat vond u aantrekkelijk aan dit orgel?

'Het is een mooi compromis tussen Noord- en Zuid-Nederland. De opbouw is typisch noordelijk, maar door het zeer hoge loodgehalte van de pijpen is de klank warm. Dat laatste kwam omdat de orgelbouwer, Matthijs Verhofstadt (Gemert, 1677-1731), uit het zuiden kwam.'

Wat trof u aan toen u met uw werkzaamheden begon?

'Mijn taak omvatte toen niet meer dan het spelen van de liederen bij de preek, die waren uitgezocht door de dominee. Toen Frits Mehrstens in 1972 begon met het televisieprogramma Zingend Geloven, kreeg ik meer invloed op de keuze van de muziek. Toen de IKOR (nu IKON) in 1974 de Paasdienst en de vijf avonddiensten tussen Pasen en Hemelvaart voor televisie wilde opnemen, zaten we iedere veertien dagen een middag in Hilversum voor de voorbereidingen. Ik moest dan mijn muziekkeuze en liedbewerking overhandigen aan Jan Pasveer, dat was mijn oude leraar aan het conservatorium, dus dat zat wel goed. De preek van de toenmalige dominee werd echter tot drie keer afgekeurd. Voor het eerst had ik dus een meedenkende rol.'

Naast organist bent u ook cantor.

'In 1971 ben ik naar de president-kerkvoogd,

dat was toen dr. P.J. Hoogteijling, de rector van het KWC, gestapt met het voorstel om een kerkkoor te beginnen. 'Dat lukt in Culemborg allemaal niet', was de reactie, maar uiteindelijk mocht ik het proberen. Een oproep in het kerkblad leverde zes mensen op en aan het eind van de eerste oefenavond werd er al vierstemmig gezongen. Via mondtot-mondreclame waren er de week erop al twee keer zoveel mensen. Ik schreef zelf motetten, antifonen en liedbewerkingen voor het koor, die als zelfstandige muziekstukken konden worden uitgevoerd. Het niveau werd steeds hoger en later we traden ook buiten Culemborg op, bijvoorbeeld in de Maartenskerk in Tiel, in de Martini-kerk in Doesburg en in de Nicolaïkerk in Utrecht, waarbij ook televisieopnamen werden gemaakt. De huidige cantonij bestaat uit gemiddeld 40 leden met een goede verhouding tussen mannen en vrouwen (40/60%). Er is nu ook een selectieprocedure voor nieuwe leden, er moet voorgezongen worden.'

Tweede dirigent van de cantonij was jarenlang Jan Staal, docent Duits aan het KWC, die ook optrad als registrant (assistent-organist). Helaas overleed hij in 2011 op 61-jarige leeftijd.

Van uw betrekking als organist kon u niet leven.
'Nee, ik deed er van alles bij. Ik had bijvoor-

beeld een hele schare aan privéleerlingen die ik thuis les gaf. Later zijn die met mij overgegaan naar de Muziekschool Kesteren en omstreken die ook lessen verzorgde in twee ruimtes in de Vrijstadhal. Zo kregen mijn leerlingen toegang tot meer faciliteiten.

Daarnaast heb ik veel koren gedirigeerd, tot in Leiden toe, en het Noord-Limburgs Symfonieorkest in Boxmeer. In 1974 werd ik benoemd tot docent aan het conservatorium in Arnhem, waar ik Algemene Theorie, het bijvak Orgel, Orgelbouwkunde en Orgelmethodiek (een lerarenopleiding voor orgeldocent – RdB) doceerde.'

Wat is kenmerkend voor goede kerkmuziek?

'De liederen in de zondagse kerkdiensten moeten zingbaar zijn, dus ritmisch en qua melodie niet te moeilijk. Als de dominee en de organist een twee-een- cantate – orkest heid vormen wat betreft de keuze van de muziek is dat natuurlijk ideaal, maar in de praktijk is het toch vaak een zaak van de dominee alleen. Kerkmuziek neemt in Nederland als geheel een zeer bescheiden plaats in. Dat komt door het calvinistische karakter van onze kerken, waar het Woord prevaleert en altijd veel nadruk op de psalmen werd gelegd. De Rooms-Katholieke kerk heeft van oudsher haar eigen muziek.'

Wat was uw rol in het Culemborgse muziekleven in de afgelopen 30 jaar?

'In 1973 heb ik het Culemborgse Kamerorkest opgericht, door alle beschikbare krachten bij elkaar te brengen. Daar is later het Culemborgse Cantateorkest uit voortgekomen, dat nog steeds bestaat. We hebben vele uitvoeringen van Bach-cantates gegeven en later ook de jaarlijkse Johannes-Passion op Palmzondag en een week ervoor elders in het land. Het was een geweldige uitdaging om dat met Culemborgse mensen te doen, die ook nog allemaal vrijwilligers waren. Ik vind het dus erg jammer dat er nu geen enkele Culemborger meer in het orkest speelt. Verder hebben we regelmatig orgelconcerten georganiseerd, waaronder de bekende koopavondconcerten.

'Is het bijzonder dat een lokale gemeente een eigen cantor-organist in dienst heeft?

'Toen ik begon in 1970 wel, nu niet meer. Cantor werd ik overigens pas enige jaren later, toen het kerkkoor dat ik had opgericht, door het kerkbestuur als officiële cantonij van de gemeente werd geaccepteerd. Omdat de Barbarakerk als

Bert Lassing.
Foto: Joris Deen

een groot gebouw werd gezien, drie orgels heeft en een regionaal belang vertegenwoordigde, was het volgens de regels van de landelijke synode een '1e graadskerk', waar ook een bepaalde salarisschaal bij hoorde voor de organist. Niet iedereen in het kerkbestuur had daar meteen begrip voor, maar ik kreeg op den duur toch waar ik recht op had.'

Gaf u ook concerten op orgels in kerken in andere plaatsen?

'Jazeker, ik heb bijvoorbeeld diverse malen in de Sint-Bavo in Haarlem gespeeld, werk van Bach, Mendelssohn en Olivier Messiaen. Deze plek, met dit orgel, wordt door vele gerenommeerde organisten uit binnen- en buitenland als het 'mekka' beschouwd. Verder gaf ik ook concerten in het buitenland, zoals in Duitsland, Frankrijk, Zweden en Engeland, waar ik onder andere Max Reger, César Franck, Messiaen en Franz Liszt speelde.'

Hoe ziet u de toekomst van het Culemborgse klassieke muziekleven?

'Die zal afhangen van initiatieven van individuele personen, van overheidswege is weinig meer te verwachten, bijvoorbeeld als het om subsidie gaat voor muziekprojecten. Gelukkig is mijn opvolger als cantor-organist van de Barbarakerk, Marijn Slappendel, weer een vakman.'

Wat zou u veranderen in Culemborg als u het voor het zeggen had?

'Culemborg is het waard om een groter theater te hebben waar ook orkestconcerten kunnen worden gegeven, zodat belangrijke muzikanten en artiesten dichterbij de mensen kunnen

worden gebracht.'

Is het in de Nederlandse orgelwereld bekend dat Culemborg een kerk met een toporgel en een uitstekende akoestiek heeft?

'Ja, door alles wat we sinds 1970 op muziekgebied hebben gedaan, is de Barbarakerk landelijk

Het hoofdorgel van de Barbarakerk uit 1719.
Bron: "Bert in beeld", 2005

Bert Lassing. Foto: Joris Deen

op de kaart gezet. In de jaren 80 speelden hier organisten van wereldfaam zoals Piet Kee, Albert de Klerk, Gustav Leonhardt en Kamiel D'Hooghe. Dat zou natuurlijk vaker kunnen, maar dan moet je daar als gemeente wat voor over hebben, zoals in Haarlem gebeurt. Daar geven belangrijke organisten uit binnen- en buitenland regelmatig concerten op het orgel van de Grote of Sint-Bavokerk, die gratis toegankelijk zijn.' U bent in 1989 gestopt met lesgeven op het conservatorium en in 2005 als cantor-organist. Welke plaats neemt de muziek nog in uw dagelijks leven in? 'Ik speel nog orgel en klavecimbel in twee ensembles. Een daarvan is ontstaan uit een groep strijkers van het Gelders orkest en de andere uit het Culemborgs Cantate Orkest. Verder hou ik me vooral bezig met andere dingen dan muziek, zoals reizen.'

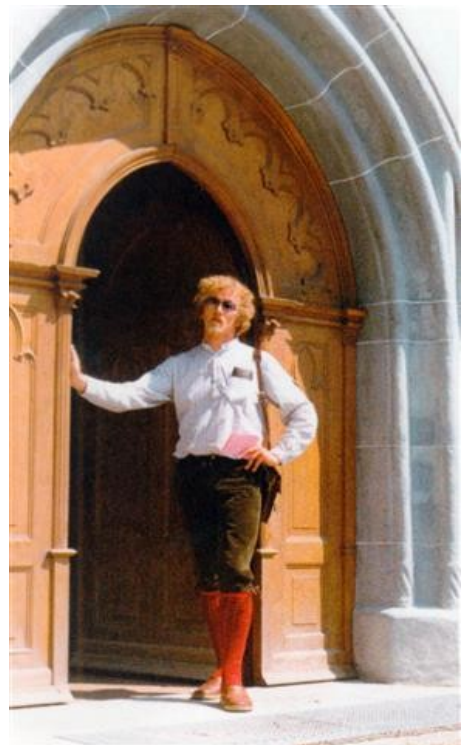
Heeft u nooit de ambitie gehad om organist te worden in een grotere stad?

'Voordat wij naar Culemborg kwamen was ik organist in Amsterdam, in de Schinkelkerk en later ook in de Woestduinkerkerk. Dan ben je dus een van de velen. In Culemborg kon ik bouwen aan een lokaal muziekleven en dat was een enorme uitdaging. Bovendien is het orgel fantastisch en de

akoestiek beter dan bijvoorbeeld in de Grote of Sint-Bavokerk in Haarlem, waar je op veel plaatsen last van 'overakoestiek' (galm) hebt. Ik heb hier alles kunnen doen wat ik wilde en kijk daarom met heel veel plezier op deze periode terug.'

Rob den Boer

Meer informatie: www.barbaracantorij.nl

Bert Lassing, in 1988, voor de kerkdeur in Wittenberg, waar Maarten Luther in 1517 de 95 stellingen ophing.

Bron: "Bert in beeld", 2005